

ipsum vi sua ab æterno exsistisse affirmavit. Empedocles & Heraclitus dixerunt eundem modo generari, modo interire, prout vel amicitia congregaretur, vel dissolveretur inimicitia. Aristoteles mundum ab æterno conditum esse tradidit. Plato & Aristoteles materiam mundi æternam finxerunt. Pythagoras, Plato & Stoici eidem animam tribuerunt. Leucippus & Democritus mundo circumtenderunt tunicam. Thales aquam rerum omnium principium constituit, Anaximenes aërem, Heraclitus ignem, Parmenides ignem & terram, Democritus & Epicurus atomos, & sic alii alia rerum primordia excogitarunt. Pari quoque licentia circa explicandam universi productionem ingenio laxarunt habendas. Pythagoras docuit ex cubo ortam esse terram, ex pyramide ignem, ex octaedro aëra, ex icosaëdro aquam, ex dodecaëdro globum universi. Empedocles statuit primum secretum fuisse æthera, deinde ignem post terram, ex qua in arctum coacta, aqua ebullivit, ex hac aëra exhalasse ac coelum ex æthiere natum, solem ex igne. Epicurus ex variis atomorum, in vacuo agitatione, mundum co-

aluisse

aluisse, absurdè sibi est imaginatus. De cetero, in principiis, ex quibus res naturales constituuntur, & unde illarum proveniunt operationes, tradendis, admodum inter se variarunt; quas opiniones ad triplicem potissimum classem revocari posse arbitramur. Quidam principium quoddam Spirituale statuerunt, quod, cum a his Plato per aninam mundi voluit designatum. Secundum occupant locum, qui notiones quasdam, & Speculationes Methaphysicas, mundo obtrudere laborarunt; quorum pertinet Aristotelis doctrina de materia prima, de materia, forma & privatione, nec non tota quantum occultarum caterva, tutissimum ignorantie refugium. Tertio denique ordine incedunt, qui solum materiae adherent, & ex varia ejus figuraione ac motu, phænomena demonstrare conantur, ut Democritus & Epicurus. Hæc philosophandi ratio experientiam maxime sequitur, adeoque optima videtur; sed juxta observandum Sectatores Philosophiae corporcularis extra limites experientiae sæpe egredi, atque illa de Mechanismo & motibus corporum adferre, quæ nulla explorarunt observatione;

ne;

ne; qvare hi etiam in tantum inter fabula-
tes habentur. Essentias rerum naturalium non
adseqvitur ingenium humanum, nec omnia, qvæ
illis insunt attributa, pluribus eorum mortalium
cognitioni subductis. Abstrusior adhuc est pro-
lixia illa caussarum & effectuum catena, qvæ per to-
rum universum, & singulas ejus partes decur-
rit. Unde illustris Baco de Verulamio notitias
tantum sparsas de hisce dari affirmat, per apho-
rismos rectius, qvam tractatione systematica tra-
dendas. Qui itaque de illis rebus, qvarum
essentiae cum magna proprietatum parte igno-
rantur, & ubi nexus caussarum effectuumque
lateret, saltem in quantum se longius protendit,
ita agere instituunt, ut principia universalia ad-
struant, & ex illis omnia explicent phæno-
mena, idqve tæpe prolixa & continua conclusio-
num serie; næ illi pro corpore scientiæ, suarum
opinionum placitorumque proferunt structuram,

§. X.

Progressiamur ulterius ad considerandum
Philosophiæ fabulosæ ortum & varias mi-
grationes. Iater eruditos dudum obiungit sci-

enit

entias in oriente primum excoli cœpisse, & in-
de in Europam esse transfusas. Nec vetustissima
monumenta dubitare nobis permittunt, qvin
apud Egyptios, Chaldaeos & Persas, viri exsite-
rint, multiplici rerum cognitione insignes. A-
stronomiam & secretiorem Physicam illis pla-
cuisse, recepta plerumq; sententia creditur. Qvæ
vero scientiarum indoles, & qvæ dogma-
tum ratio hic invaluerit, agrè admodum de-
finitur, qvum scripta eorum temporum casus
interceperint, paucis tantum hujus Philosophiæ
reliquiis, aliena, & qvidem græcanica fide, ad
nostra tempora delatis. Quantum vero hinc con-
cludere possumus, Philosophos orientales à fabu-
landi consuetudine non semper abhoruisse ap-
paret, qvod vel inde factum arbitramur, qvia
modum scientias proponendi Symbolicum, in
deliciis habuerunt. Qvum autem non omnibus
illud esset acumen, qvo, ad sensum hisce sub
involucris latitantem, pertingere valerent, pro
nucleo corticem, & pro vera scientia fabulas, sæ-
pe arripuerunt. Nec prætereundum, eosdem,
frequentioribus cum populo Israëlitico commer-
ciis, multa audivisse de Divinitate, origine mun-

D

di

di, spiritibus, aliisque, circa quæ ratio solu
difficilis se explicat, quæ non satis intellectu
perperam explicuerunt, veritatem Dei in men-
daciū turpiter convertentes. Exempla fabu-
larum ejusmodi apud orientales copiose ad-
ducere facile foret ex Jamblico, Plutarcho,
Kirchero, alisque recentioribus, qui haec magna
industria collegerunt, sed, quum, defectu genui-
norum documentorum, de veris illorum senten-
tiis parum certi nobis constet, ab hac opera
supercedemus.

§. XI.

AD Græcos properamus, gentem fabulandi
licentia maximè notatam. Hi, ut ab or-
ientalibus Philosophiam didicerant, apud quos
copiosam fabularum legetem excreuisse nuper
indigitavimus; Ita genius Magistrorum cum
Discipulis se facile communicavit. Verosimile
eriam est, parabolicum docendi genus, orien-
talibus adeo usitatum, suam Poëtis tractandi
rationem aperuisse, à quibus ipsa etiam argu-
menta sœpe fuerant mutuati. Philosophia vero
Græcanica ad Poëtas incunabula refert, & x-

tate

rate vetustissimos, & magna apud magis popu-
lum auctoritate. Hi quidquid de rebus ve- Di.
vinis, vel naturalibus, vel civilibus erant tradi-
turi, non sine copiosis fragmentis prescripsérunt.
Nec negandum, illos plurimas veritates fabu-
lis induisse; quare ab asperiori eximendi vi-
dentur censura, rectius forte in eos exēcenda,
qui apertum veritatis studium professi, in ejus
locum fabulas substituerunt. Id certe constat,
stylum Allegoricum, in quo luxuriabantur Poë-
tae, non tantum à Philosophis interdum rece-
ptum fuisse, quod vel uno Platonis exemplo
elucescit, parum cetera officiosè de isto ho-
minum genere sentientis, verum etiam quod
principium est, laxiorem, quæcumque pro lubi-
tu dogmata proferendi, licentiam particulari illi-
bus privilegio propriam, in ipsam demum Philo-
sophiam irrecipisse. Haec præterea ad pompam
& ostentationem fuit comparata. Nec tam
de hoc erant solicii, ut simplicem veritatem
assiduo labore, & adcurato judicio detegerent ac
propagarent, quam ut de quibuscumque obve-
nientibus materiis differerent argutè, & copi-
olus argumentorum undecunque petitorum a-

gnen ex tempore producerent. Inter probra etiam pluribus habebatur; aliquis rei ignorantiam fateri. Qum itaque ex communis mortalium conditione adeo plurima ignorarent, ut ne tantum quidem veritatis supppereret, quantum loquacitati eorum fasus faceret, artificium fingendi laborantibus opportunè succurrit. Qvare qui præ ceteris ingenio pollere videbantur, suas aperuerunt Scholas, sectasque condiderunt, varias discipulis doctrinas, tanquam de tripode dictis, imperiole obtrudentes. Nec aliud magis ad famam comparandam idoneum vilebatur, quam propriam placitorum compagem in publicam emittere lucem. Qum exempla tabularum Philosophicarum apud Grecos in antecedentibus exhibita sint, plura cumulare vel ideo supervacaneum videtur, quod in historia Philosophica ubique occurram. Non tamen existimandum in Philosophia Graecorum nihil omnino solidi inveniri; quod assertere temerarium foret. Ut enim mittantur dogmata eorum Moralia & civilia, in quibus egregius prorsus obveniunt, nec ibi defuerunt, qui scientiam & historiam naturalem observatione & experientia provehere laborarunt, quod vel solo

Hyp.

Hippocratis exemplo constare poterit, cuius doctrinas genuini Aesculapii Fili nostro adhuc tempore venerantur.

§. XII.

Quemadmodum Romani à Græcis Philosophiam accep runt, ita philosophandi ratio cum ipsis dogmatibus in Latium transiit. Unde qui indolem doctrinæ Græcanicæ perspexit, quæ apud Romanos præstata sunt, non difficulter percipiet. Hi scripta Graecorum diligenter versarunt, eorum dogmata sibi reddiderunt familiaria, & patro sermone vulgarunt, de illis acres inter se exercuerunt contentiones, & quam à Magistris didicerant opinionum varietatem, servarunt. Pauca omnino de suo addere placuit, sed quorum fundamenta in Graecorum documentis occurrunt, ut eorum doctrinas alii potius induisse coloribus, quam novis ipsis inventis auxisse videantur. Quod autem Romani parcius novas parturierint Philosophias, hoc ideo evenisse arbitramur, quia ingenia, quæ supra vulgum sapere videbantur, crescente imperii magnitudine, lucri honorumque aida, vitam practicam speculativæ prætulerunt,

con-

continuo bellorum, tam civilium quam externorum, strepitu, otium Philosophantium instituto necessarium interrumpente. Forma quoque regiminis Monarchica postmodum introducta, ut Eloqventiam in artem transformavat adulotoriam ita cogitationum Philosophicarum luxuriem adeo castigavit, ut arcta nimis intra spatha constricta, servili quadam torpuerit ignavia.

§. XIII.

Ex indole Philosophiae apud Græcos, etiam de illa judicari potest, quæ seviori tempore, per varias Europæ partes, sese diffudit. Qui barbaris vixerunt seculis Scholastici, Aristotelem sibi in philosophando ducem elegerunt, nec linguam rite intelligebant, nec mentem ubique adsequebantur. Metaphysica imprimis placuit, quia Philosophiae, ad dominatum Papæ, & superstitionem confirmandam directe, maxime convenire videbatur. Universales enim illæ idex, in Lexico terminorum obvenientes, in varias converti formas, & ad quæcunque dogmata pallianda, adhiberi facile potuerunt. Ex hisce, seu telis arancarum, Metaphysicam, Physicam

& do-

& doctrinam quoque Moralem composuerunt. Quidquid in Philosophia sobrium Aristoteles habuit, hi miserè corruperunt, otiosis speculationibus & figmentis omnia onerantes. Quin etiam, post literas in Europa renatas, maxima viguit Aristotelis auctoritas, cui in Philosophia non pauci Monarchicum detulerunt imperium. Nec inde Scholasticorum quisq; vilie omnino evalescere potuerunt, quibus, nescio quid sacri, inesse existimarent incauti. Circa tempora reformationis Theophrastus Paracelsus novam perperit Philosophiam, barbaris & inusitatis vocalibus obscuram, ae doctrinis Pythagoricis, Platonicas & Mysticis refertam. Parmenidis placita revocavit Telesius, calorem & frigus primaentia activa constituens; quibus inde Patricius lucem fluorem & spatiū addidit principia. Cardanus dogmata paradoxa identidem proposuit, quæ ingenium ad superstitionem proclive copiose enitebatur. Campanella omnibus rebus sensum ineptè tribuit, ut Magiam hoc artificio excusaret. Fluddius ex boreali & australi potentia phenomenonorum repetit causas. Ad Magnetum naturæ cuncta retulit Gilbertus, Philosophiam

phiam Stoicam Lipsius, Epicuream Gassendus,
& Platonicam Henricus Morus restituere cona-
bantur, licet non omnium opinionum, qvas ha-
olim foverant Sectæ, luseperent patrocinium.
Inter ævi recentioris Philosophos magnum est
Carthesii nomen, qui non parum ad hoc præ-
stut, ut nebulae Scholasticæ pellerentur. Hujus
Philosophia, qvamvis in primo ortu, nonnullis
religioni periculosa videbatur; postmodum ta-
men ab hac se culpa immunem adeo probavit,
ut contra Atheismum pugnaturis validissima sub-
ministraverit arma. In scientia naturali eviden-
tissima principia seqvebatur, materiam nimirum
& ejus modos figuræ, situs motusqve. In mul-
tis nihilominus extra limites experientiæ excur-
rit, qvod vel sola ejus evincit Cosmogonia,
qvam fabulosam esse ipse agnoscit. Ejusdem
notæ est doctrina de globulis cœlestibus, vor-
ticibus, materia striata, ut alia prætermittam.
Agmen claudat Leibnitzius, vir acutissimi inge-
nii & vastæ eruditionis, cuius Monadologia ita
fabulae indolem exhibet, ut dubium videatur
an à tanto Philosopho talia serio fuerint probata.

§. XIV.

§. XIV.
Inqvirendum jam in cauſſas, cur homines
experiencia missa, & veritate, qvam inde
deducere licuisset, neglecta, fabulis adeo fue-
rint delectati. Inter has primum sine dubio
locum occupat ambitio, qvæ tot mala & ca-
lamitates non solum Reipublicæ civili, sed lite-
rariæ qvoqve importavit. Hoc vitio laboran-
tes, nulla virium habita ratione, abſtrusissimis
qvibuscunqve perverſilgandis toti incumbunt,
præteritis aliis, qvorum indagatio, & facilior,
& societati humanæ utilior fuisset. Hinc omnes
rerum effentias explicare, & singulorum effe-
ctuum cauſſas tradere ſuscipient, qvarum plu-
rimæ, vel ſagacissima ingenia adhuc latent, &
omnem forte posteritatem latebunt. Suis utiq;
limitibus, & illis ſæpe arctissimis, circumscripta
est experientia humana; sed intra hos adqvie-
ſcere illis minus gloriosum videtur, qui ple-
nam omnium rerum scientiam venditant; qva-
re miseri Mortales ulnam mensuræ ſuæ addi-
turi monſtroſa adhibent ſubſidia, ultra metas
conditionis humanæ progredi cupientes. Nec
defunt, qui eo vanitatis proceſſerunt, ut, qvæ

E

alii

alii evidenti observatione ante perceperant, ideo parvi pendant, qvod suæ parum satis faciant ambitioni, ea tantum sectantes, qvæ à se repertu nova & inaudita æstimabuntur. Insigne proinde ad famam gloriamque compendium plurimi habuerunt, ex novis principiis varias doctrinas derivare & propria exstruere systemata, qvæ sui postmodum sectatores exciperent, propagarent, & contra qvoslibet impugnatores assererent defendenterentqve.

§. XV.

Opus præterea est maximi laboris & invicem constantiæ, in ipsam rerum naturam attentionem defigere, & illam semper ingredi viam, ad investigandam veritatem, quam ratio, & diversa objectorum indoles commendat. Quemadmodum homines ad metas, libertati suæ à legibus positas, transgrediendum, congenita plerumqve inclinatione propendent; ita mortalium ingenia, qvæ in laxiora plerumqve spatia emitti cupiunt, tam arctis se includi terminis, quam qvos ratio observationi innixa, constituit, ægre omnino patiuntur; Quare hisce

hisce, ceu vinculis, ex sua qvidem opinione, molestissimis, liberata, in enormem sepe fingendi licentiam excurrunt. Veritas insuper temporis est filia, nec uno impetu protruditur tota, sed successivo ac difficulti itentidem partu elicetur, qvod præcipue observare licet, circa scrutinium naturæ, cuius arcana ex abstrusis recessibus, tardo seculorum gressu, in lucem producent ususqve humanos. Qvam autem homines moræ impatientes, nec satis temporis impendunt explorandis illis, qvæ labore & assiduitate inveniri possunt, nec exspectant donec causus aliquando obtulerit, qvod diligentia adsecuri nequit, qvid mirum, eos pro legibus naturæ, suas tantum speculationes & fabulas protulisse,

§. XVI.

Quod si ulterius considerare placuerit, cur scientia in primis naturalis tot phantasmatis fuerit onerata, id ex particularibus insuper caussis repetendum videtur. Ad indagandum vires naturæ non tantum acri ingenio & pertinaci diligentia opus est, sed præreqviritur etiam aliarum scientiarum cognitio, inter quas

palmariæ sunt Mathelis & Chymia, prout dum convenerat inter maximos hujus temporis Philosophos, qvi hitce sacris ex professo fuerant operati. Plures autem Græcorum ab his erant imparati. Qvod si qvis in altera earum aliquid profecit, alteram plerumque ignoravit, qvum tamen auxiliatrices sibi invicem manus porrigit, & mutua sæpe indigeant ope. Ubi vero homines hisce tam necessariis admiculis destituti, non tantum particulares aliquas doctrinas de rebus naturalibus proponere, sed integra systemata Physica condere sustinuerunt; qvid ab illis præter ineptias potuit expectari? Nec unius vel optimum ingenium, vel maxima attentio cum singulari affiduitate conjuncta, tanto negotio sufficit, qvod inter plures divisum singulis amplissimum aperit campum, particulares naturæ & industriae dotes exercendi; qvemadmodum præter doctos, ipsi Principes nostra hac ætate observarunt, qvi eum in finem integras instituerunt societates. Qvare facilis est conjectura, qvid præstiterint, qvi suis duntaxat ex placitis, totum hujus scientiarum corpus exstruxerunt. Huc denique accedit qvod,

ad

ad expiscandum naturæ arcana, majores sæpe exigantur sumptus, qvam qvos privata suppeditare valet, liberali populorum cura largius subministrandi. Quantillum vero ad hoc efficeret tenuis Philosophorum res familiaris, qvorum pluribus pallium & barba insignium juxta ac facultatum loco fuerunt.

§. XVII.

Quemadmodum hæ fabulæ in cerebellis Philosophorum enatæ, cum ipsa rerum indeole nihil commercii habuerunt, ita nec aliud illis inconstantius suisse reperitur. Ubi qvis Systema ejuscemodi fabulosum excogitavit, idemque in publicum protrusit, statim nonnullos invenit Sedatores, qvi novum fœtum lambere non intermittunt. Hi, qvod primus Auctor ediderat, vel commentariis illustrant, vel in aliam doctrinæ formam transmutant, & qvocunque modo expoliunt ornantque. Supervenientibus vero aliis, qvi aliquid suis hypothesis minus consentaneum ibi ostendunt, qvosdam à se diversa sentire & scribere stomachantur, & hoc statim contrariis scriptis exagita-

re

re incipiunt. Nec mora classicum canitur, & arma ab utraqve parte induuntur. Quid? qvod accedant insuper auxiliariæ cohortes vel mercedis vel gloriæ tantum caussa militantes. Nec enim dubium, qvin multi certaminibus celebrium virorum se ingerant, ut hoc modo alijs innotescere queant. Qvamvis impetus pugnantium aliquando languescat, bella tamen ideo non ante finiuntur, qvam alia materia litis existat. Novam etenim hypothesis in theatrum nuper productam, diversa etiam studia seqvuntur; qvare qui prius inter se contenderant, in gratiam nonnunquam redeunt, ut junctis denuo viribus alios adoriantur. Qvæ ante maximo in pretio fuerant, hæc paulo post despectui esse incipiunt, eademqve mox revocantur, prioribus iterum exauctoratis. Multa etiam ex antiquissimis delumta, & aliis coloribus induita, publicam adspiciunt lucem, qvibus eadem cum reliqvis fata sunt exspectanda. Nec aliud experientia præteriti temporis conjectare jubet de illis umbris, qvæ nostra ætate in orbe eruditio volitantes, pectora novi cupida, specie subtilitatis percellunt,

§. XVIII.

§. XVIII.

CONTRA, qvæ experientia fuerant detecta per omnem rerum varietatem firma adeo manserunt & constantia, ut ab ætate in ætatem longa seculorum serie ad nostra usque tempora devenerent. Qvod vetustissimi Astronomi observarunt de Syderum distantia, motibus, phasiumqve cauillis, suum adhuc retinent preium, licet plura illis addiderit industria recentiorum. Et qvamvis in designando systemate mundano inter se varient, qvum observationes & illis superstructa ratiocinia vix ad plenam heic sufficiunt certitudinem, ut ut alias aliis magis probabilia videantur; hoc tamen non obstat, qvo minus phænomena ex qvæcunque istarum hypothesis demonstrari queant, instituto illorum satisfacere potest. Sic etiam qvæ antiquissimi historiæ naturalis Scriptores de animalium terrestrium ac aquatilium, mineralium, plantarum, arborum, herbarum, aliarumqve rerum naturalium indole viribusqve, fida narratione tradiderunt, certa sunt ac indubia qvamdiu optimus universi auctor naturam in suo statu conservat. Par est ratio eo-

rum

rum, qvæ Medici olim docuerant de corporis humani structura & constitutione, ac illis, qvæ ad valetudinem conservandam & restituendam faciunt, hæc omnia observatione inventa ac probata & huic & secuturæ, si qva erit, atati se se commendant,

§. XIX.

NEc prætermittenda est consideratio, qvem istæ subtilitatum telæ societati humanae præstiterint usum. Expendantur omnia, qvæ ad necessitatem vitæ, & delectationem, terra aut mare subministrant, spectentur singula artium opera, & quidquid in illis ingenii exhibet acumen. Inquiratur ulterius, qva via & arte, vel naturæ munera, vel industriæ effecta prodiert. Audiantur cuncti, qui suis in cerebellis mundos fabricarunt, & quid inde in hunc nostrum retulerint, despiciatur. Excutiantur omnes de natura doctrinæ, qvæ speciosis ex principiis de promulgatis ipsam ejus compagem ita exponunt, ac si earum auctores, creatrici sapientiæ à consiliis fuissent, Progrediantur in medium Pythagoræ numeri, Atomi Epicuri,

anima

anima mundi Platonica, formæ substantialis Aristotelis, vortices Cartesii, & si placuerit monades quoque Leibnitianæ. His inquam, & pluribus ex universa historia philosophica concutatis, perspicue apparebit, in vitam communem nihil inde commodi provenisse. Quidq; qvod plurima eorum, qvibus vel ad victum, vel ad amictum utimur, & qvæ vel necessitatì nostræ subveniunt, vel ad ornatum ac delectationem faciunt, partim fortuitæ obseruationi, partim gnavæ simpliciorum hominum, varias artes & opera exercentium, attentioni debeantur. Insciandum vero non est, experientiam, solidioribus scientiis munitam, maxima generi humano procurasse emolumenta. Qvare merito deplorandum, præstantissima nonnunquam ingenia tempus ætatemque irrito labore consumisse, qvæ singulari cum fructu utilioribus curis consecrari debuissent. Qvod si tantum diligentiae adhibuissent, ad colligendum illam rerum particularium scientiam, cuius variæ quasi partitiones variis in mundi angulis paucorum custodia asservantur, qvarum multæ incuria hominum, temporumque injuria interciderunt, si-

F

ne

ne dubio insigne operæ pretium existisset, qvum vita humana multis fruitura fuisset comodis, qvæ jam irreparabili cum danno considerantur. Verum ea mortalium erat vanitas, ut ejuscemodi quantumlibet fructuosa, ceu via & abjecta, alto sperneret superciliosum tantum inherens, qvæ à communibus hominum opinionibus remota, speciem excellentis acuminis prætulerunt,

§. XX.

NOstri proinde temporis felicitati merito gratulamur, qvo viri ingenio ac doctrina insigne, rejectis lascivientium speculationibus, veram solidamqve scientiam sectari cœperunt. Nec dubium, qvini fabularis philosophandi ratio, maxima sui parte adeo in contemptum inciderit, ut à paucioribus iteria inter opera habeatur. Qvis ignorat, qvibus Theologiam naturalem fundamentis Boyleius superstruxerit, qvem ingeniosissimorum popularium plurimi aliquique postmodum fuerant imitau? Nec latet profunda Lockii sagacitas in

ipsis

43

ipfis humanæ mentis recessibus excutendis. Vol. fuis quoque, inter acutissimos hujus temporis Philosophos, communi orbis eruditij judicio, dum relatus, licet, in Leibnitziana principia propensiis animatus, nonnulla protulerit, qvo rum ulteriorem adhuc illustrationem docti expectant; in pluribus tamen Methaphysicæ suæ experientiam ut basin substernit. Ex qvo incomparabilis ille Angliæ Cancellarius Bacon de Verulamio, pro singulari, qvo polluit acumine, & candido in societatem humanam adfectu, solide commonstravit, qvibus scientiæ defectibus laborarent, & qvam parum idoneæ essent ad commoda vitæ promovenda; cuius mali originem inde repetit, qvod homines experientiam captivam duxerint, suis ubique speculationibus frena laxantes; ex qvo inquam, Vir illustris, hos naves detexit, & saluberrima subministravit consilia eosdem emendandi, rectioremqve ineundi horum studiorum rationem, nunquam in variis Europæ partibus defuerunt, qui tantum sequerentur auctorem. Nec intra privatam industriam hoc substituit negotium, sed ipsas populorum Principiū;

pumqe curas occupavit. Anglia enim pri-
mum societatem condidit, cuius palmarium
eslet opus, experientiae adminiculo, naturae pene-
tralia scrutari. Hujus factum Gallia imitata,
Academiam cultui lingva vernacula destina-
tam, murato consilio scientiam naturalem ar-
tesque eodem tramite provehere voluit. Nee
mora, Alpes transiit exemplum, callida Italo-
rum ingenia ad strenuam emulationem inun-
dens. Unde, quz largo ibi proventu excre-
rant collegia, prater Eloquentiam & Poësin,
quibus antea insudaverant, has quoque scienti-
as impensiori studio excoluerunt. Germani doct*as*
societas & Collegia curiosa pariter condide-
runt. Quid seculi Delicium, Rex noster Augu-
stissimus, de optimarum artium studiis sentiat,
ut singularem illam gratiam, quva Academias
intra Regni sua pomeria olim erectis nou-
tantum pristina confirmavit privilegia & im-
munitates, verum nova addidit beneficia,
& commoda non satis deprædicanda, ut
inquam, hæc venerabundo silentio præterea-
mus, quo idem Clementissimus Princeps ad-
fectu scientias amplectatur, carumqe incremen-

ta promovere contendat, vel Societas illa Re-
gia, suo non ita pridem auspicio, in hunc finem
consecrata testabitur. Quemadmodum Augu-
stissimus Rex, pace cum vicinis inita, dissitos
quoque populos, unde navigantibus periculum
existere potuisse, amicitia devinxit, ita spem
cives Ixtissimam concipiunt, non tantum ar-
tes atque commercia, sed veras quoque scien-
tias ad publicam privatamqe rem promoven-
dam idoneas, sub hoc nostro Augusto insigni-
bus amplificatum augmentis. Conserveret itaque,
Deus T. O. M. Patrem Patriæ Clementissimus
cum Regina Serenissima! Protegat unctos suos
clypeo gratiæ & virtutis! Succedant dies eorum
in seram usque ætatem ab omni calamitate se-
curi, & omnigena cumulati felicitate, ut sub ex-
optatissimo hoc regimine, aurea sibi secula re-
diisse, Svecia perpetuo gratuletur!

SOLI DEO GLORIA.

